

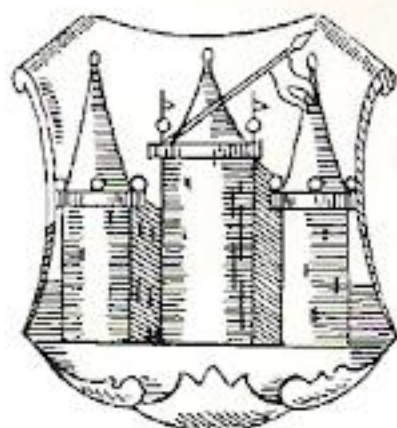
Jože Kotar
Janko Orač

Bihać

Jože Kotar
Janko Orač

Bibač, 17. 11. – 8. 12. 1999.

V času, ki ga v likovni umetnosti vse bolj določajo individualna iskanja onkraj predmetnega, ko postaja slika vse manj zavezana klasični predstavnosti in se dozdeva, da so tradicionalne teme že povsem izčrpane, se srečujemo z avtorji, ki jim krajina, tihožitje in figura še vedno predstavljajo neusahljivi vir in edinstveni medij, v katerem iščejo svoj likovni izraz in sredstvo sporočilnosti. Med njimi bomo našli tudi slikarja Jožeta Kotarja, ki s svojimi značilnimi in prepoznavnimi deli zadnjega obdobja sodi med pomembne in zelo vznemirljive slovenske likovne ustvarjalce. Po nadarjenosti bi lahko rekli, da je rojen krajinar, vendar pa je kot likovna osebnost z izrazito naglašanim izpovednim značajem ob slikanju krajinskih motivov in mestnih vedut nenehno iskal tudi možnost za izraz lastnega temperamenta. Težko je v omejenem obsegu priložnostnega besedila najti pot do srži umetnikovega obsežnega opusa, ki je v več kot dveh in pol desetletjih nastajanja prešel obdobje naglašene realizma in preko mehke impresionistične barvitosti pristal na izrazito barvni ekspresiji, ki z eruptivno napetostjo kontrastov izraža njegovo ustvarjalno energijo kot stalno spremljevalko umetnikove duhovne podobe.

Rojen ob Krki, je Kotar že od rane mladosti ohranjal neposreden stik z naravo, tesno povezan z razgibano in z vinorodnimi griči posejano prijazno dolensko pokrajino ob vznožju Gorjancev, še zlasti s Krko in njenimi poraščenimi obrežji. Tu ga je preveval mladostni zanos in mu dajal navdih za slikanje idiličnih, nežnih, skorajda lirično občutenih podob krajine. Sčasoma pa se ga je polotil nemir in iz dolenskega zatišja ga je v tujino vlekla želja po znanju in novih spodbudah. Pariz, kot svetovna slikarska metropola, ga je navduševal še dolgo po obisku, čeprav je med doživljanjem velemestnega utripa okusil tudi marsikatero grenko izkušnjo in se daljših študijskih potovanj po tem ni več loteval. Slogovni in motivni vzgibi, ki

*U*vremenu, što ga u likovnoj umjetnosti sve više određuju individualna traženja izvan predmetnog, kad slika postaje sve manje obavezana klasičnoj predočivosti, te se čini da su tradicionalne teme već potpuno iscrpljene, susrećemo se sa autorima kojima pejzaž, mrtva priroda i figura još uvijek predstavljaju nepresušan izvor i jedinstveni medij u kojem traže svoj likovni izraz i sredstvo saopćavanja... Među njima susrest ćemo i slikara Jožeta Kotarja, koji svojim karakterističnim i prepoznatljivim radovima zadnjeg perioda pripada među značajne i veoma uzbudujuće slovenske likovne stvaraoce. Prema nadarenosti koju posjeduje, mogli bi reći da je rođeni pejzažist, ipak je kao likovna osobnost s izrazito naglašanim isповедnim značajem pri slikanju pejzažnih motiva i gradskih veduta neprestano tražio i mogućnost da izrazi vlastiti temperament. Teško je u ograničenom opsegu prigodnog teksta naći put do srži umjetnikovog opsežnog opusa, koji je u više od dva i po desetljeća nastajanja prešao period od naglašenog realizma te preko mekane impresionističke živopisnosti stigao do izrazito obojene ekspresije, koja s eruptivnom napetošću kontrasta izražava njegovu stvaralačku energiju kao stalnu pratilju umjetnikovog duhovnog lika.

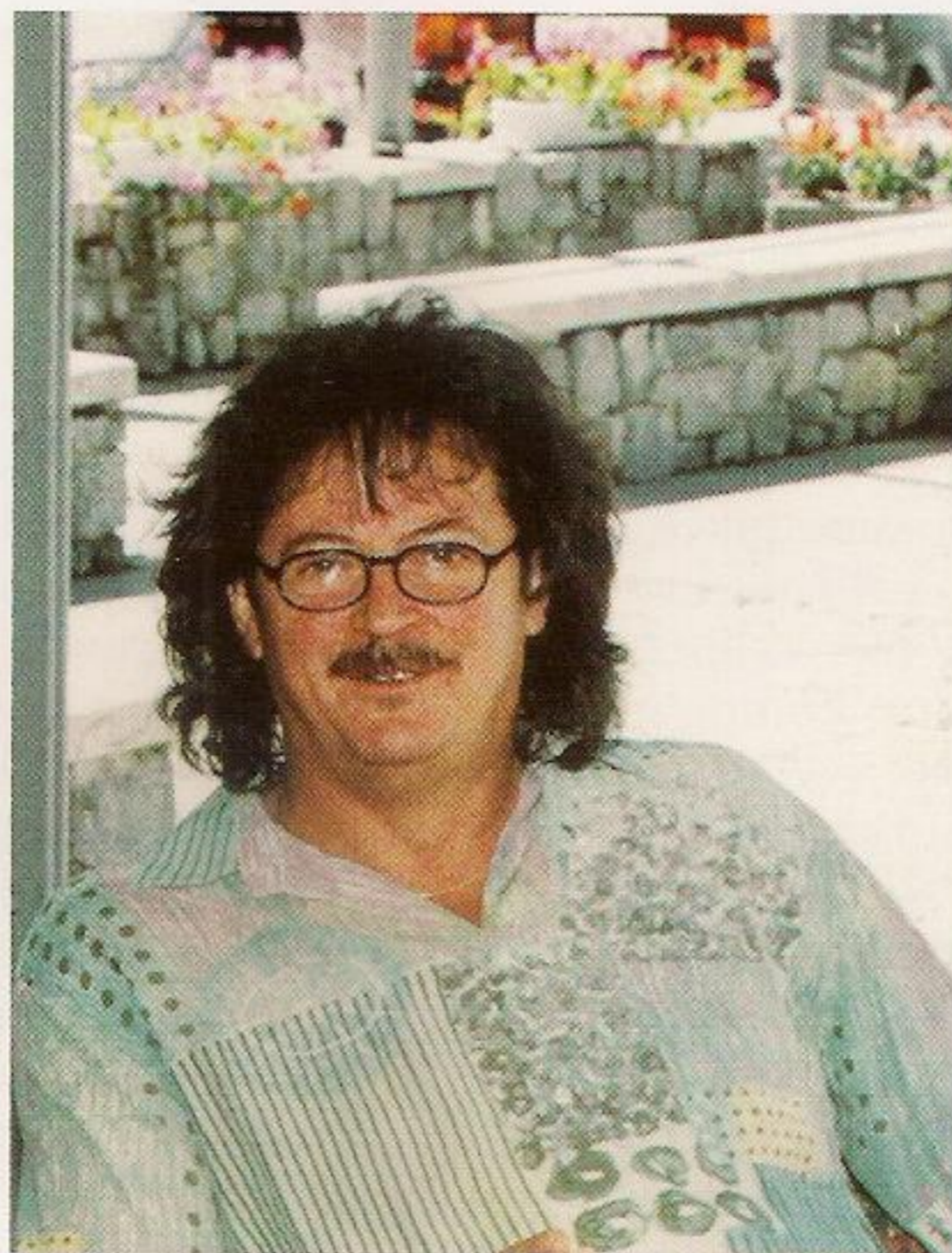
Roden uz Krku, Kotar je već od rane mladosti sačuvao neposredni dodir s prirodom, tijesno povezan s razigranom te s vinorodnim brežuljcima posijanom, prijaznom dolenskom pokrajinom u podnožju Gorjanaca, a pogotovo s rijekom Krkom i njenim obraslim obalama. Tu ga je obuzimao mlada-laćki zanos, te mu davao nadabnuće za slikanje idiličnih, nježnih, skoro lirsko doživljenih slika pokrajine. S vremenom pa ga je obuzimao nemir i iz dolenskog mira ga je u tuđinu počela mamiti želja po znanju i novim podsticajima. Pariz, kao svjetska slikarska metropola, ga je oduševljavao još dugo nakon posjeta, iako je za vrijeme doživljavanja velegradskog pulsa

jih je našel v domačem okolju so mu povsem zadostovali za izraz lastne čustvene intenzivnosti v širokem razponu med dramatično napetostjo in lirično melanholijo. V iskanju osebne identitete v podobah narave Kotar ni nikoli prestopil meje predmetnega. Nasprotno, s pridobivanjem slikarskih izkušenj se je širila tudi umetnikova motivna pestrost, ki je ob prizorih krajine in tihožitjih postopoma vključevala tudi figuro in figuralne kompozicije zasnovane na barvno svetlobnih kontrastih in dinamični risbi. Barva in njene tonske vrednosti so vse bolj postajale avtorjevo poglavitno in bistveno slikarsko izrazilo. Njegove barve so čiste in na platno intuitivno nanesene v otipljivi gostoti preko velikih ploskev v klasični, tektonsko grajeni kompoziciji in čeprav se oblika podreja vsebini in sporočljivosti slike, se avtorju pri uresničevanju likovnih zamisli zdijo pomembne tudi podrobnosti. Vsebinsko Kotarjevih slik, kjer je vključena figura ali skupina figur kot personifikacija umetnikovega čustvenega zaznavanja, prežema izredno močan čustveni naboj, ki slikarja nagonsko vodi in usmerja, tako pri izbiri in iskanju ustreznega likovnega jezika, kot pri uporabi najprimernejših izrazil, s katerimi bi hotel gledalcem na svoj način podati lastno doživljanje nadčutnega, nekaj kar je zunaj meja naših izkušenj. Istočasno pa se zaveda, da umetnina nima in ne more imeti nikakršne nadnaravne vloge, ki je ne bi mogli zaznati s svojimi čutili in pojasniti z racionalno analizo.

Jožef Matijević

okusio također i poneko gorko iskustvo, nakon kojih više nije odlazio na dulja studijska putovanja. Stilska i motivika nadabnuća, što ih je našao u domaćem okolišu potpuno su mu bili dovoljni za izraz vlastite osjećajne intenzivnosti u širokom rasponu između dramatične napetosti i lirske melankolije. U traženju vlastitog identiteta u slikama prirode, Kotar nije nikada prešao granice predmetnog. Suprotno, sa sticanjem slikarskih iskustava širila se i umjetnikova živopisnost motiva, tako da su pejzaži i mrtve prirode postupno uključivale i figuru i figurativne kompozicije zasnovane na svjetlosnim kontrastima boja i dinamičkom crtežu. Boja i njene tonske vrijednosti su sve više postajale autorovo glavno i bitno slikarsko izrazno sredstvo. Njegove boje su čiste i na platno intuitivno nanešene u otipljivoj gustoći preko velikih površina u klasičnoj, tektonsko građenoj kompoziciji, te iako se oblici podređuju sadržaju i poruci slike, autoru se kod ostvarivanja likovnih zamisli čine važnim i pojedinosti. Sadržaj Kotarjevih slika, gdje je uključena figura ili skupina figura kao personifikacija umjetnikovog osjećajnog saznavanja prožima izvanredno jak osjećajni naboj, koji slikara nagonski vodi i usmjerava tako kod izbora i traženja odgovarajućeg likovnog jezika, kao i kod upotrebe najprimjerenijih izraznih sredstava s kojima bi gledateljima htio na svoj originalni način izraziti vlastito doživljavanje natčulnog, nečeg što je izvan granica naših iskustava. Istovremeno je svjestan, da umjetnina nema i ne može imati nikakve nadnaravne uloge, koju ne bi mogli osjetiti sa svojim osjetilima te ju objasniti racionalnom analizom.

Jožef Matijević

Rojen 1952 v Novem mestu. Slikarsko se je izobraževal na posebnih likovnih šolah pri ALU, pri prof. Milanu Butini in Dubi Sombolac. V Parizu pri Jaru Hilbertu in v Regensburgu pri prof. T. G. Sillnerju.

Imel je več kot 30 samostojnih razstav, sodeloval na več kot stopetdesetih skupinskih razstavah. Za svoja dela je prejel 37 domačih in tujih nagrad, leta '98 tudi Trdinovo nagrado za slikarstvo. Živi in dela v Novem mestu in ima status svobodnega likovnega ustvarjalca.

Naslov:

Jože Kotar

Breg 8 – atelje

8000 Novo mesto – SLO

Tel.: 00 386 (0) 68 24 359

Mob.: 00 386 (0) 41 623 700

Rođen 1952. godine u Novom mestu. Slikarski se je obrazovao u posebnim likovnim školama ALU, kod prof. Milana Butine i kod Dube Sombolac, također i u Parizu kod prof. Jara Hilberta, te u Regensburgu kod prof. T. G. Sellnera.

Do sada je imao više od 30 samostalnih izložbi, a sudjelovao je na više od 150 zajedničkih izložbi. Za svoja djela primio je 37 domaćih i stranih nagrada, 1998. godine i Trdinovu nagradu za slikarstvo.

Živi i radi u Novom mestu. Ima status slobodnog likovnog stvaraoca.

Adresa:

Jože Kotar

Breg 8 – atelje

8000 Novo mesto – SLO

Tel.: 00 386 (0) 68 24 359

Mob.: 00 386 (0) 41 623 700

KLOVN, akril, plt., 40 x 30

VINOGRADI, akril, plt., 55 x 70

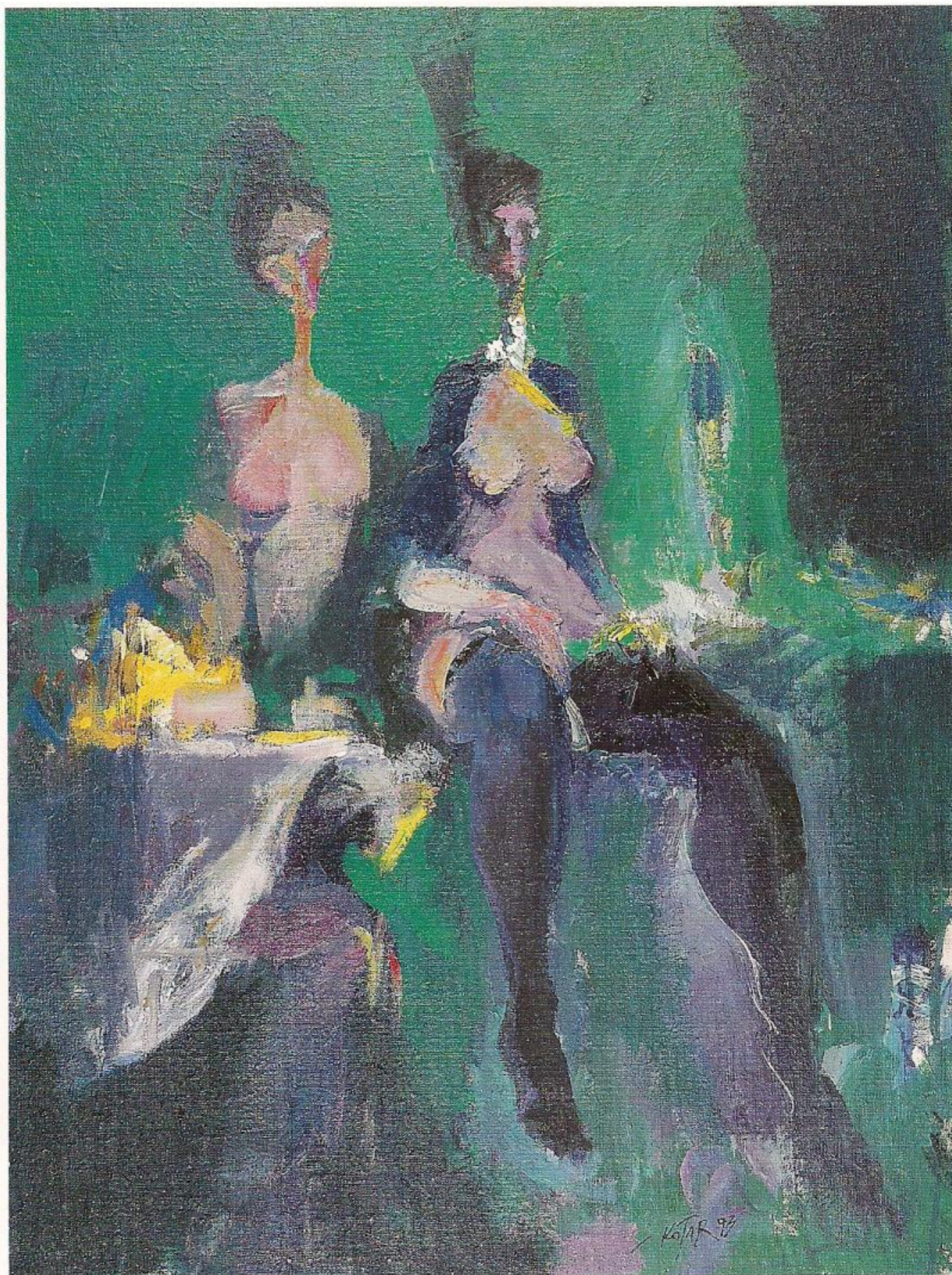

DOLENJSKO SRCE, akril, plt., 55 x 70

NEVESTI, akril, plt., 75 x 80

PRILEŽNICI, akril, plt., 80 x 60

CENZOR, akril, plt., 65 x 80

CENZOR III., akril, plt., 100 x 120

CENZOR, akril, plt., 100 x 120

OBSIJANA POKRAJINA, 1998, akril, 58 x 39 cm

Razen tega, da je Oračeva motivika stalnica še vedno narava kot vir navdiha in ne kot objekt posnemanja, so morebitne blede reminiscence na predhodno ustvarjanje le naključne. Marsikaj je vplivalo, da se je njegovo slikarstvo spremenilo korenito in da je takšno kot ga imamo priložnost videti na pričujoči razstavi, poglavitna vzroka za radikalne spremembe pa bomo prav gotovo našli v slikarjevi odločitvi, da dopolni svojo slikarsko nadarjenost še s formalno likovno izobrazbo na Šoli za risanje in slikanje - Visoki strokovni šoli v Ljubljani - in da se začne s slikarstvom poklicno ukvarjati v pravem pomenu besede. Slikarske eksistence se je lotil pri temelju in si sčasoma ustvaril krog ljudi, ki so mu zagotavljali sprva moralno, kasneje pa tudi gmotno bazo, spremljali so njegov razvoj, mu zaupali in se postopoma osvobajali strahu in predsodkov pred nerazumevanjem umetnine.

Ko je Vasilij Kandinski leta 1911 naslikal svoj prvi abstraktni akvarel in leto pozneje prvo abstraktno sliko, je s tem slikarstvo osvobodil pripovednosti in posnemanja, torej tiste funkcije, ki je slikarje tisočletja spravljala v odvisnost od narave. Rodilo se je nepredmetno slikarstvo, ki je v svojih številnih različicah tako usodno zaznamovalo celotno likovno umetnost. Kandinski je prišel do spoznanja, da predmet njegovim slikam, pogojno rečeno, škodi, zato ga je nadomestil z barvo, ki mu ni več služila kot sredstvo za posnemanje narave, temveč se je preobrazila v čisto čustveno plat njegovega ustvarjanja. Oblike posameznih predmetov so se zlele v univerzalno formo, prostorska kompozicija je postala breztelesna, barve in oblike v njej pa lebdi po ustvarjalčevi iracionalni volji. Iluzionistični način trodimenzionalnega prikazovanja prostora je zamenjala duhovna, kozmična razsežnost in umetnost je sedaj postala odvisna od notranjega duhovnega očesa.

Janko Orač je svoj slikarski Rubikon prestopil takrat, ko je nastala slika s simptomatičnim naslovom Ritem

Osim što je Oračeva motivika konstantno još uvijek priroda, kao vir nadahnuća i ne kao objekt oponašanja, možebitne blijede reminiscence na prijašnje stvaranje su samo slučajne. Štošta je utjecalo, da se je njegovo slikarstvo tako korjenito promijenilo, te da je takvo kakvog ga imamo priliku vidjeti na ovdašnjoj izložbi. Glavni uzrok radikalnim promjenama naći ćemo u slikarovoj odluci da dopuni svoju nadarenost i s formalnom likovnom naobrazbom na Školi za crtanje i slikanje - Visokoj stručnoj školi u Ljubljani, te da se počne profesionalno baviti sa slikarstvom u pravom značenju riječi. Počeo je graditi slikarsku egzistenciju iz temelja, i polagano stvorio krug ljudi koji su mu nudili u početku samo moralnu, a kasnije i materijalnu osnovu, pratili su njegov razvoj, vjerovali mu, te se i sami postupno oslobađali od straha i predrasuda pred nerazumijevanjem umjetnine.

Kad je Vasilij Kandinski 1911. godine naslikao svoj prvi apstraktni akvarel, a godinu kasnije svoju prvu apstraktnu sliku, slikarstvo je tim činom oslobodio pripovjednosti i oponašanja, dakle one funkcije, koja je slikare tisućljećima činila ovisnim od prirode. Rodilo se je apstraktno slikarstvo, koje je u svojim brojnim variantama tako sudbinski označilo cjelokupnu likovnu umjetnost. Kandinski je došao do spoznaje, da predmetnost njegovim slikama, uvjetno rečeno, šteti, zato ju je nadomjestio bojom, koja mu nije više služila kao sredstvo za preslikavanje prirode, već se je preobrazila u čistu osjećajnu stranu njegovog stvaranja. Oblici pojedinih predmeta spojili su se u univerzalnu formu, prostorna kompozicija je postaja bestjelesna, boje i oblici pa u njoj lebde prema stvaralačkoj iracionalnoj volji. Iluzionistički način trodimenzionalnog predstavljanja prostora zamijenila je duhovna, kozmička dimenzionalnost i umjetnost je sada postala ovisna od unutrašnjeg duhovnog oka.

Janko Orač je prestopio svoj slikarski Rubikon onda, kad je nastala slika sa

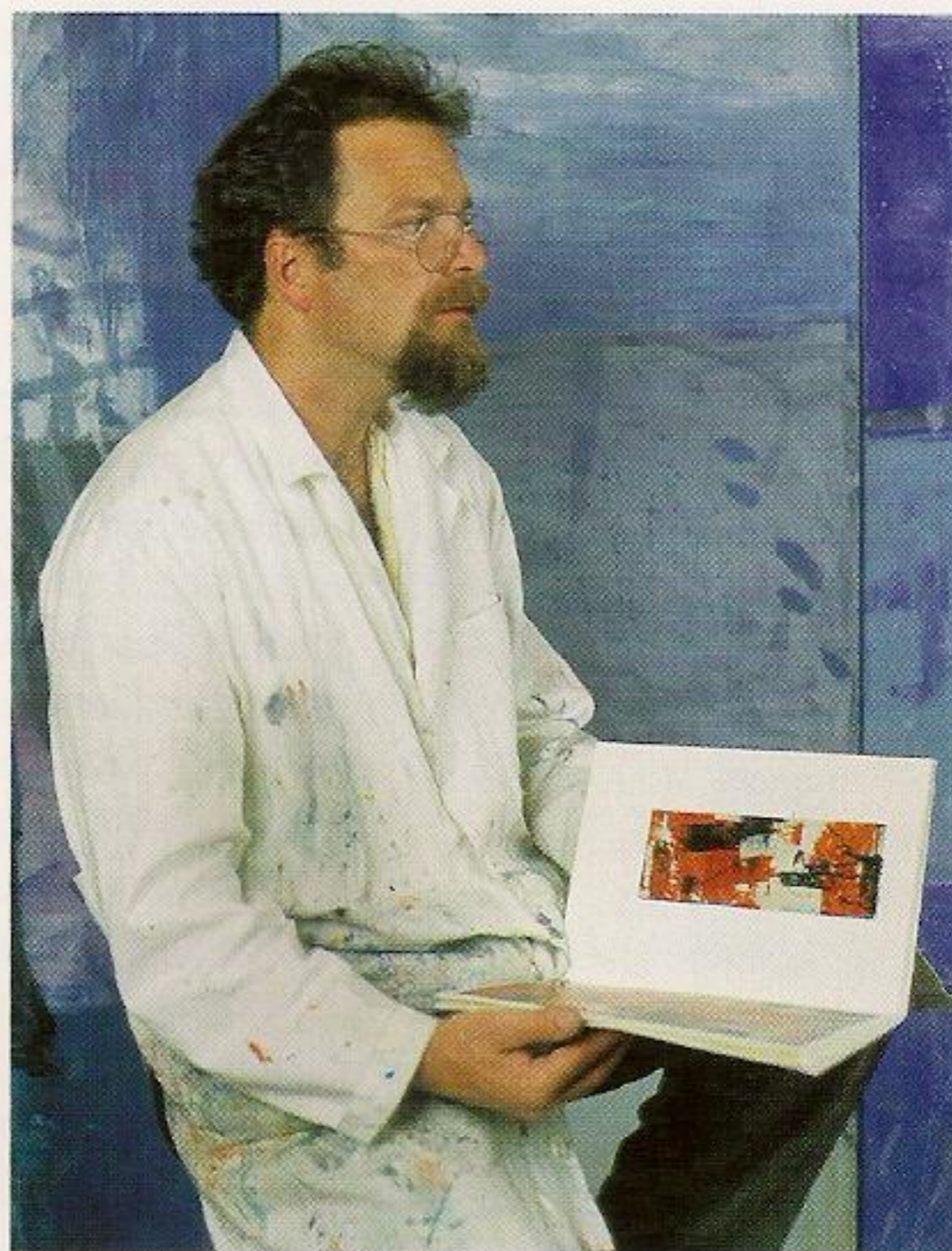
modre krajine, ki je lucidno napovedala slikarjevo izvirno oblikovno in zanj značilno barvno ekspanzijo. Z njo si je odprl vrata v svet nesnovnega, nepredmetnega slikarstva, v katerega pa ni vodila ravna tlakovana cesta, temveč prenekatera dilema in stiska, pa tudi alternativa eksistenčne narave, saj se je na tej poti moral spoprijeti z ustvarjanjem pogojev za obstoj svobodnega likovnega ustvarjalca. Orač se tudi v najtežjih trenutkih odločitve ni izneveril svojemu značaju, zaznamovanemu s kljubovanjem, impulzivnostjo in trdoglavim vztrajanjem in ni nikoli zašel v slepe trendovske ulice. Na drugo stran bajeslovne reke ga je pripeljala spontanost in velika mera tveganja, ki pa se mu je po tem sodeč kar danes vidimo na razstavi, obilno poplačalo. Njegova odločitev, da svojo slikarsko izpovednost izrazi v nepredmetni abstraktni likovni govorici, nikakor ne pomeni črto manjšega odpora ali sprijaznjenje z že znanimi rešitvami, saj Orač ne koketira s kategorijo spontanosti, njegove reakcije so spontanost sama. Kompleksnost njegovega slikarstva bomo zasledili tudi v visoki stopnji avtonomije, ki jo dopušča svojim barvam, ki ne aktivirajo samo našega vidnega čuta, temveč nas hkrati vabi na dotik, na gibanje, celo na poslušanje, ko vršijo svojevrstno agresijo na vsa naša čutila. Oračevo slikarstvo je doseglo fazo prepoznavnosti, ne glede v kakšnem likovnem slogu se avtor izraža, ob tem pa bi bilo zmotno misliti, da je zasnovano le na improvizaciji in ignorantski lahkotnosti in da se poraja samo iz golega užitka do slikanja. Če Oračevo slikarstvo obsodimo na te vrste hedonizem in v njem ne bomo prepoznali poleg radosti in veselja tudi ustvarjalnih krčev in bolečine, smo mu odvzeli bistvo, to pa je strast, brez katere bi bilo njegovo slikarstvo zgolj in samo vedra arabeska.

Jožef Matijevič

simptomatičnim naslovom Ritam modrog krajolika, slika je lucidno najavila slikarsku originalnu oblikovnu, te zanj svojstvenu ekspanziju boja. S njom je otvorio vrata u svijet nematerijalnog, apstraktnog slikarstva, u kojeg ga nije vodila ravna popločena cesta, već mnoge dileme i nevolje, ponekad i alternative egzistencijalne prirode. Na tom putu se je slikar morao uhvatiti u koštac sa stvaranjem uvjeta za opstanak slobodnog likovnog stvaraoca. Orač se i u najtežim trenucima odluke nije izneverio svome karakteru obilježenom prkosom, impulzivnošću i trdoglavim ustrajanjem, te nije nikada zašao u slijepe, pomodne ulice. Na drugu stranu mitološke rijeke dovela ga je spontanost i velika mjera riskiranja, koja mu se sudeći po svemu što vidimo danas ovdje na izložbi, obilno isplati-la. Njegova odluka da svoju slikarsku ispovjednost izrazi u nepredmetnom, apstraktnom likovnom jeziku nipošto ne znači crtu manjeg otpora ili pomirenost s već poznatim rješenjima, jer Orač ne koketira s kategorijom spontanosti, njegove reakcije su sama spontanost. Kompleksnost njegova slikarstva otkrit ćemo u visokom stupnju avtonomije, što ju dopušta svojim bojama, koje ne aktiviraju samo naš vidljivi osjećaj, nego nas ujedno zovu na dodir, pokretanje, čak i na slušanje, kad vrše svojevrstnu agresiju na sva naša čula. Oračevo slikarstvo je postiglo fazu prepoznavanja, ne glede na to kakvim likovnim stilom se autor izražava, pri tome pa bi bilo pogrešno misliti, da je osnovano samo na improvizaciji i ignorantskoj olakosti te da se rađa samo iz golog užitka do slikanja. Ako Oračevo slikarstvo osudimo na takvu vrstu hedonizma, te u njemu ne želimo prepoznati pored radosti i veselja i stvaralačke grčeve i boli, oduzeli smo mu suštinu, a to je strast bez koje je bilo njegovo slikarstvo jedino i samo vedra arabeska.

Jožef Matijevič

Rojen 1958. leta v Celju. Šolal se je na Grafični šoli v Ljubljani; 1997. leta je diplomiral na Šoli za risanje in slikanje - visoki strokovni šoli v Ljubljani pri prof. Dušanu Kirbišu. Najobsežnejši pregled svojega zdaj že dvajsetletnega ustvarjalnega dela je imel l. 1999 v novomeškem Dolenjskem muzeju. Imel je več kot 30 samostojnih razstav. Za svoja dela je prejel številna priznanja. Živi kot slikar, grafik in kot grafični oblikovalec v Novem mestu. Ima status samostojnega kulturnega ustvarjalca in je član ZDSLJU.

Naslov:

Janko Orač

Bajčeva 17

8000 Novo mesto

Tel.: 00 386 (0) 68 326 168

Mob.: 00 386 (0) 41 862 779

Rođen 1958. godine u Celju. Slikarski se obrazovao na Grafičkoj školi u Ljubljani; 1997. godine diplomirao je na Školi za crtanje i slikanje - visokoj stručnoj školi u Ljubljani kod prof. Dušana Kirbiša. Najobširniji pregled svoga, sada već dvadesetogodišnjeg rada, imao je 1999. godine u Dolenjskom muzeju u Novom mestu.

Do sada je imao više od 30 samostalnih izložbi. Za svoj rad primio je mnogo priznanja. Danas živi kao slikar, grafičar i kao grafički dizajner u Novom mestu. Ima status samostalnog kulturnog stvaraoca a ujedno član je i ZDSLJU.

Adresa:

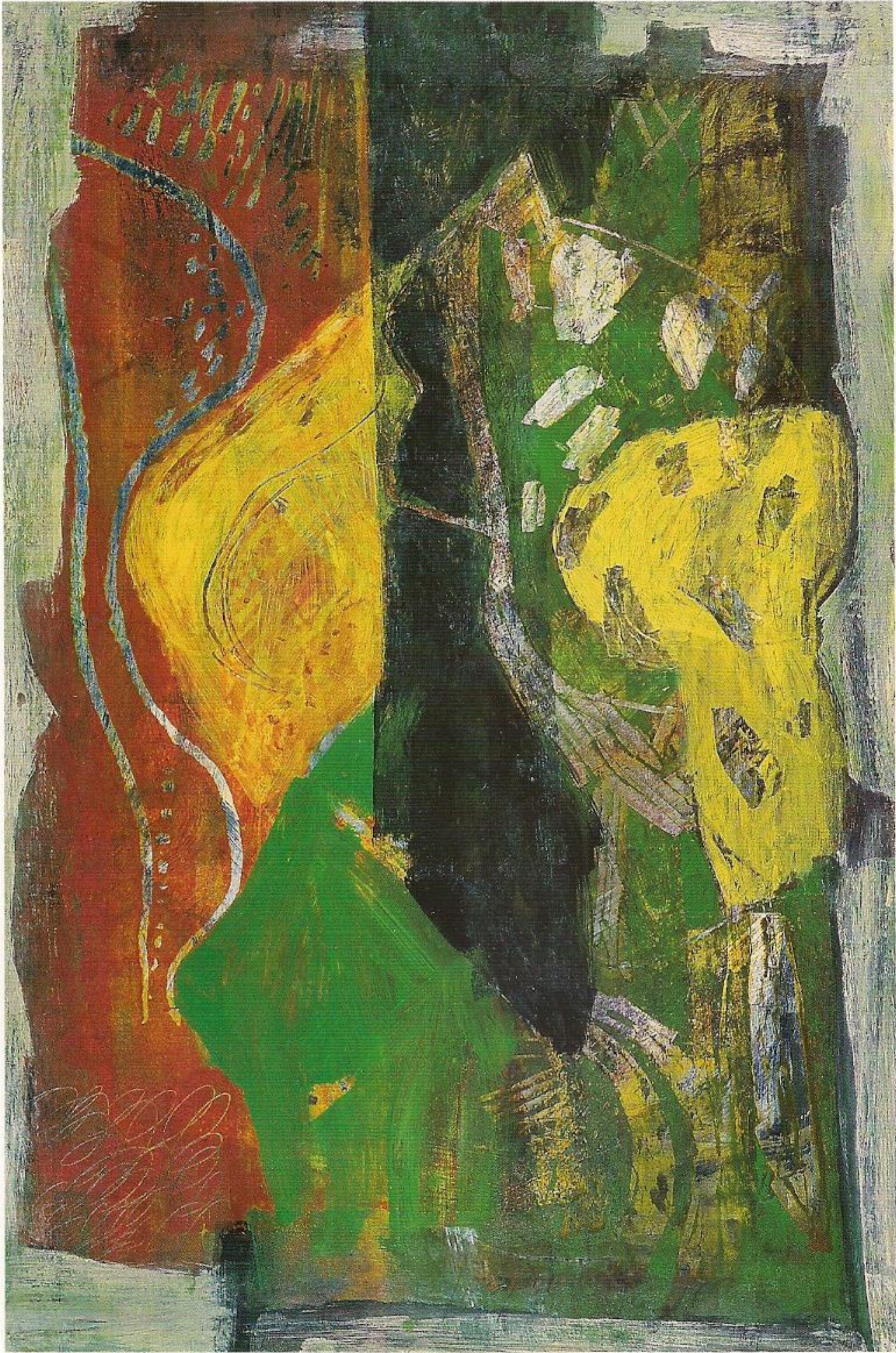
Janko Orač

Bajčeva 17

8000 Novo mesto – SLO

Tel.: 00 386 (0) 68 326 168

Mob.: 00 386 (0) 41 862 779

SKRIVNOSTNI VHOD, 1998, akril, 58 x 39 cm

SVETLOBE IN SENCE, 1999, akril, 48 x 34 cm

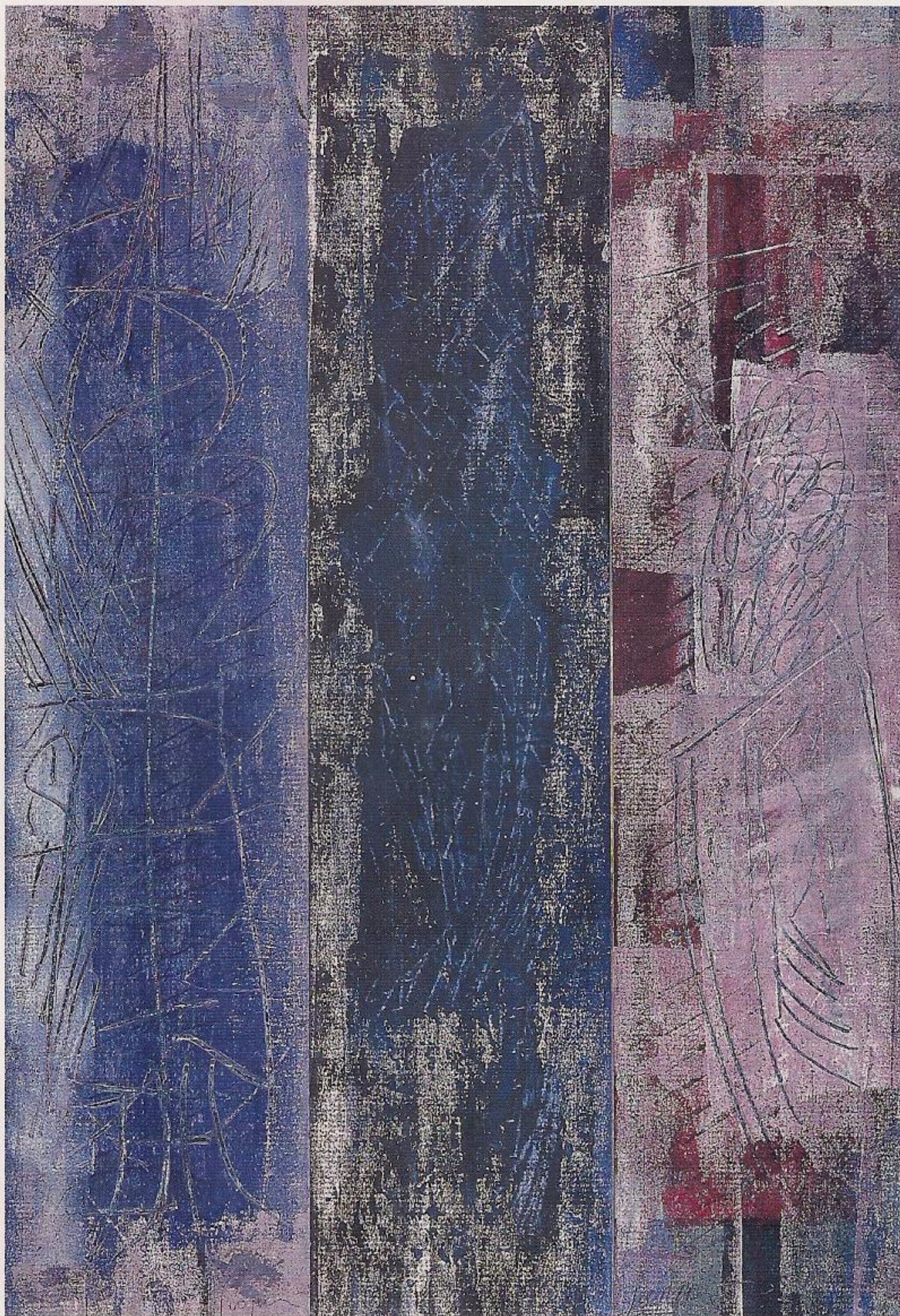
KLEPET OB OGNJIŠČU, 1999, akril, 48 X 34 cm

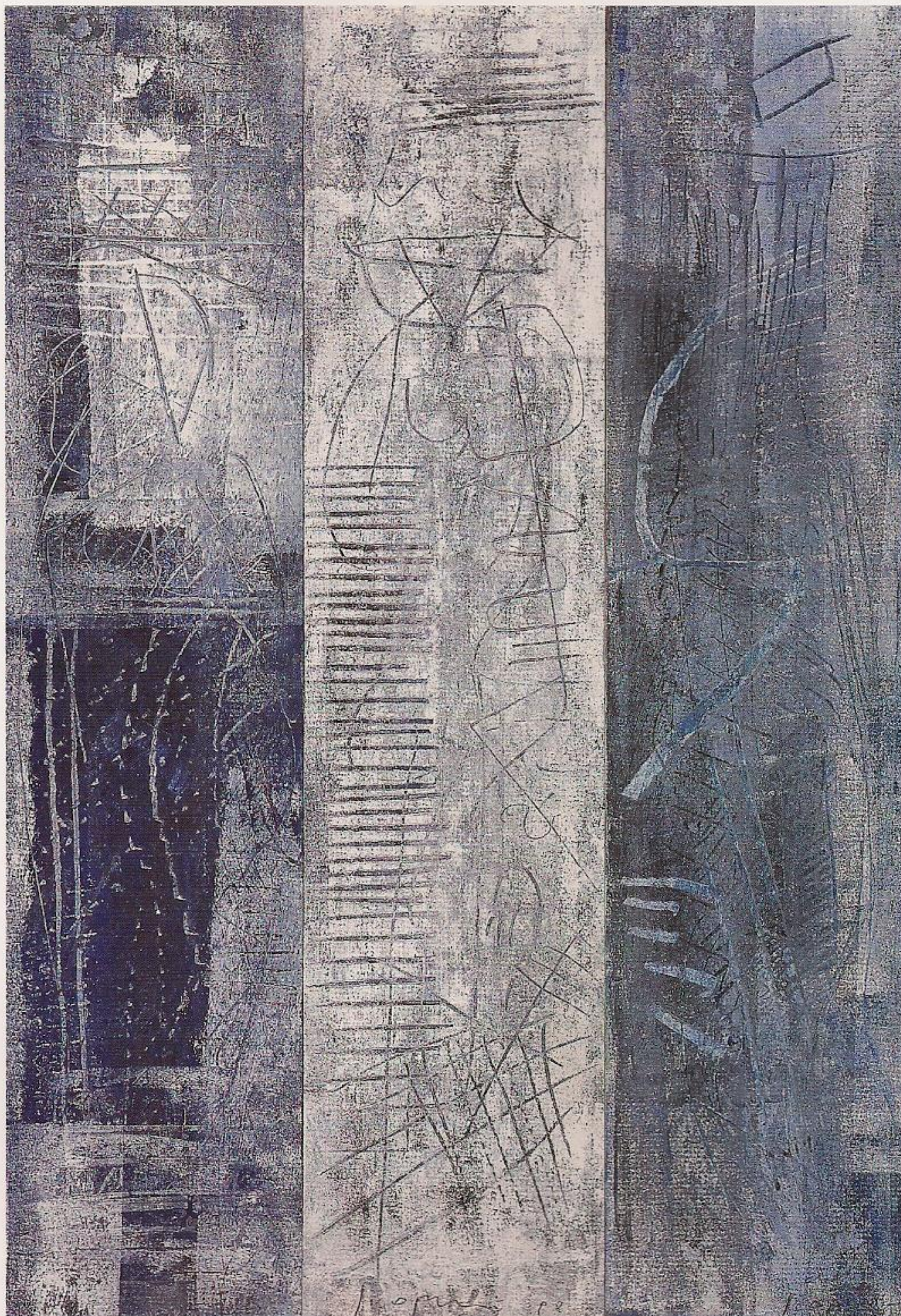
V MESEČINI, 1999, akril, 48 x 34 cm

MODRI TRIPTIH II., 1998, akril, 50 x 34,5 cm

MODRI TRIPTIH I., 1998, akril, 50 x 34,5 cm

MODRI TRIPTIH III., 1998, akril, 50 X 34,5 cm

Izdavač
Mestna občina Novo mesto i Općina Bihać

Za izdavača
ANTON STARC, dr. med. i ADNAN ALAGIĆ

Organizator
„Gradska galerija“ Bihać

Predgovor
JOŽEF MATIJEVIČ

Fotografija
MARKO KLINC

Lektoriranje
SAŠO ĐUKIČ

Prevod
JADRANKA MATIĆ ZUPANČIČ

Priprema za tisak i tisak
Tiskarna Novo mesto

Tiraž
400 kom

Sponzor:

the soros foundations
open society fund Bosna & Hercegovina
open society institute Slovenia

